

[Živá bytost, událost a její dvojí subjekt]

Ladislav Hejdánek

jedná se o část původního dokumentu:

[\[Příležitostné poznámky, 1990\]](#)

- ♦ myšlenkový deník – záznam, česky, vznik: 12.-14. 3. 1990
- ♦ philosophical diary – record, Czech, origin: 12.-14. 3. 1990

[Živá bytost, událost a její dvojí subjekt]

Paris 12/3 '90

Pro propedeutiku – f[ilosofická] f[akulta]

1. citace z Rádla (*Útěcha*, bytosti jsou neviditelné)¹
2. vztah k celku – živé bytosti
3. konfuzní užívání slova „jest“, „bytí“ – nutno f[iloso]fického upřesnění
4. vztah k času je tu rozhodující
5. „předmět“ – čas tu je irelevantní; živou bytost je nutno chápat jako událost
6. základní rysy události: *integrita* události nemůže spočívat v tom, co se v ní nemění (to by se pak nedělo a nebylo by součástí události) – to znamená škrtnout nejen substanci, ale také esenci
7. to, co něco „jest“, je jednak skutečnost, jednak naše konstrukce (intenc[ionální] př[edmět])
8. esence je konstrukce; proti ní postavíme bytí události. Na rozdíl od Parmenida vycházíme z toho, že bytí se děje a že „trvá“ stejně dlouho jako celý „život“ události; je „koextenzivní“ časově (termín je problematický, neboť extenzivita je pojem prostorový – viz Bergsonova kritika).
9. analýza události: počátek – průběh – konec.² Analýza průběhu: jednotlivé jsoucnosti musí být zapojeny do celku události, ne pouze „slepeny“. To předpokládá, že „vnitřní“ stránka jejich každé jsoucnosti je koextenzivní s celou událostí. (Je tu pak otázka, jaký je vztah mezi vnitřní stránkou události a mezi jejím bytím. – Podle Hérakleita se „*fysis*“ ráda skrývá – tedy otázka vztahu ještě k *fysis*: *Logos* události, *Fysis* ud[álosti], bytí události, vnitřní stránka ud[álosti].)
10. je tu ještě další problém, totiž problém akce. Co tu je nového proti samotnému dění události?
11. Jen skrze akce se může událost stát účastníkem světového dění. Ale jak je možná akce na základě „autochtonního“ dění samotné události? Základní problém dnešní filosofie (na přechodu mezi dvěma epochami): problém subjektu. Nebyl položen filosofii, ale vývojem myšlení, přesněji střetnutím dvou myšlenkových tradic, řecké a židovské (staro- a staro-).
12. Základním předpokladem etiky, politiky, ale i mnoha jiných f[iloso]fických disciplín je „odpovědnost subjektu“, resp. odpovědný subjekt. Odpovědnost je však jen tam, kde je odpovídání, kde je reagování. Tedy reaktivita.
13. Každá reakce je však především akce. Akce jsou dvojího typu: „spontánní“, přesněji „at random“, „nazdařbůh“ – a reakce. Co je třeba k akci?
14. Akce je vždycky způsob, jak se „stává“ subjekt subjektem, neboť je to subjekt, který iniciuje akci, nikoliv událost sama, ani její *Fysis*, ani její *Logos*, ani její „bytí“. Subjekt však není složkou ani součástí oné události (i když máme pro obojí vždy stejné jméno).

Paris 13/3 '90

¹ Srv. E. Rádl, *Útěcha z filosofie*, Praha 1994⁶, str. 24: „Nuže, taková jest živá bytost: má úkol, její tělo se pořád mění, ale úkol trvá, protože živá bytost je neviditelná a nehmotná jako Platónova idea, jako plán podniku, jako duše; jest právě jen vládou, které části a úkony živé bytosti slouží.“ – Pozn. red.

² Počátek a konec – nesmíme zaměňovat se změnou vůbec (něco končí, co bylo – něco začíná, co nebylo); toto pojetí změny je na závadu, neboť uvažuje jen na rovině „jestoty“.

15. Podmínkou „růstu“ a „vývoje“ („rozvoje“) subjektu je kontakt s tím, co není „on sám“, co je „mimo“ něj. Subjekt se stává subjektem právě tam, kde nachází něco jiného, cizího, kde „cítí“ odpor, který musí překonat nebo adaptovat, uzpůsobit ke své potřebě.
16. Ale právě tam, kde se dostává do kontaktu s něčím jiným, cizím, odlišným, nastává to nejdůležitější: musí dostat zprávu (informaci) o tom, s čím se „setkal“. To je možné jen tak, že částí své vlastní akce, kterou se něčeho dotkl, něco zasáhl a změnil, se vrací k „sobě“.
17. Tak dochází k základní podvojnosti subjektu: subjekt je jednak ten, co odpovídá za akce (a kde je jejich iniciátorem), jednak ten, kdo shromažďuje informace a zkušenosti nasbírané v průběhu těchto akcí a na základě rozboru (správného nebo nesprávného) rozvrhuje další, aby tak rozhojnil a prohloubil své zkušenosti.

Paris, 14. 3. 90

18. Zdá se, že paměť subjektu je mu nutně čímsi externím a že je vázána na tělo. Pak ovšem zůstává otázkou, čím vlastně „jest“ subjekt zbavený své paměti. Tělo je dočasným organickým „zařízením“, které slouží pravému jsoucnu jakožto události vcelku. Tato událost dostává individuálně historický charakter díky „intervencím“ subjektu, který je na jedné straně vázán ke své události a také k jejímu tělu, ale na druhé straně není ani jejích součástí či složkou, zejména však nikoliv jejích výtvořem ani produktem.
19. Proto právě musíme rozlišovat mezi subjektem odpovědným a mezi subjektem, který je vlastně společným výtvořem souhry mezi subjektem odpovědným a tělem.
20. Když tedy mluvíme o tom (někde), že člověk svým vlastním tvůrcem, platí to pouze o onom druhém subjektu, nikoliv o subjektu odpovědném.

900314